



Negyedéves jelentés

2005. október 14.

Tartalomjegyzék

I.	Monetáris politika	3
	A monetáris politikai eszköztár változása	3
II.	A pénzügyi közvetítő rendszer	5
	A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikai	5
	Jegybanki ellenőrzés	6
III.	Devizatartalékok	7
IV.	Emissziós tevékenység	8
	A készpénzben bonyolított műveleteket érintő jelentősebb változások	8
	Készpénzforgalom	8
	Forgalomban lévő készpénz	8
	Forgalomban lévő bankjegyek	9
	Forgalomban lévő érmék	10
	A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység	10
	Emlékérme-kibocsátás	11
V.	Fizetési rendszerek	12
	A VIBER-forgalom alakulása	12
	Bankközi együttműködés	13
	Megújuló pénzforgalmi ellenőrzés	14
VI.	Az MNB statisztikai tevékenysége	15

Beszámoló az MNB 2005 harmadik negyedévi tevékenységéről

I. Monetáris politika

A Monetáris Tanács 2005 harmadik negyedévében mindhárom kamatmeghatározó ülésén a jegybanki alapkamat csökkentése mellett döntött. A július 18-i, augusztus 22-i és szeptember 19-i ülésein 25-50-25 bázisponttal csökkentette a jegybanki alapkamatot, amely így 6%-os szintre mérséklődött. A kamatcsökkentéseket a Monetáris Tanács közleményei szerint az infláció szempontjából meghatározó folyamatok és az inflációs kilátások kedvező alakulása tették lehetővé, azzal együtt, hogy hosszabb távon érzékelhetők inflációs kockázatok.

Az MNB augusztus 22-én tette közzé a „*Jelentés az infláció alakulásáról*” című kiadványának aktuális számát. A jelentés szerint az elmúlt időszakban az inflációs folyamat kedvezően alakult. Az alacsony maginflációhoz hozzájárult a stabil árfolyam, a fokozódó importverseny, valamint a belföldi kereslet csupán mérsékelt növekedése. A vállalati bérek lassúbb emelkedése a jelentés szerint annak köszönhető, hogy elkezdődött a vállalati szféra alacsony inflációs környezethez való alkalmazkodása. A folyó fizetési mérleg hiánya azonban továbbra is magas. Bár ez a tény növelheti a külföldi befektetők kockázati megítélését, ezt egyelőre ellensúlyozza a nemzetközi tőkepiacok kockázatosabb eszközök iránti magas kereslete. Ennek jele, hogy a hazai hozamok stabilak és viszonylag alacsonyak voltak az elmúlt negyedévben. A maginfláció és a fogyasztóiár-növekedés közötti különbség továbbra is az olaj és a nyersélelmiszerek jelentős árnövekedésével magyarázható, amelyre a monetáris politikának nincs számottevő befolyása. Az inflációs jelentésben közölt előrejelzés szerint a 2006-2007-es inflációval kapcsolatos bizonytalanság a szokásosnál is nagyobb, melynek legfontosabb forrása a költségvetési hiány várható alakulása. A pénzromlás üteme 2005 végén 3,6 százalékpont körül, 2006 végén pedig 1,6 százalékpont körül alakulhat. A Monetáris Tanács

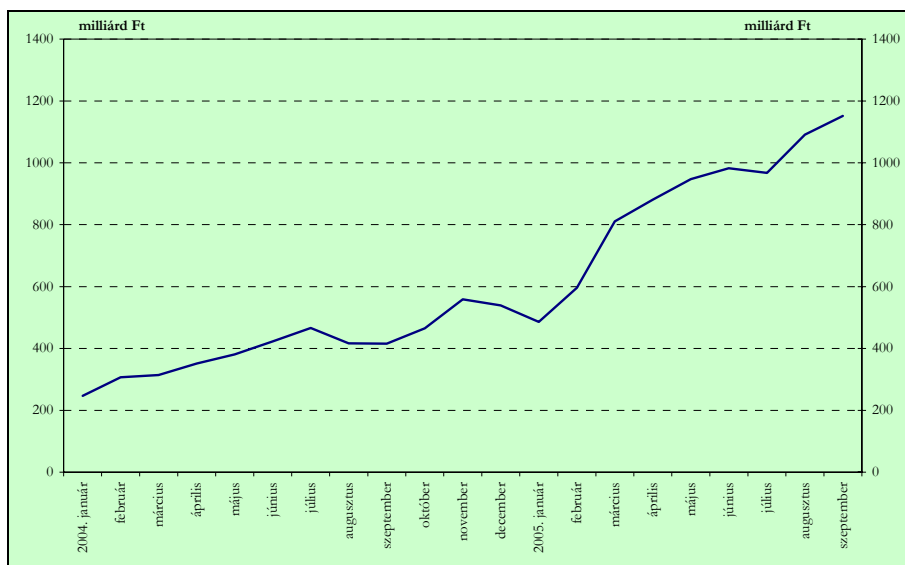
az inflációs jelentéssel egyidőben megjelent állásfoglalásában úgy ítélte meg, hogy az inflációs kilátások szempontjából kedvező folyamatok fennmaradása esetén az infláció a 3 százalékos középtávú szint körül fog ingadozni. A jövő évi áfacskéntés átmeneti inflációcsökkentő hatását a jegybank nem igyekszik ellensúlyozni.

A Monetáris Tanács augusztus 22-i ülését követően külön közleményben tette közzé, hogy „a kormány és az MNB a 2007-től kezdődő időszakra középtávú inflációs célt tűz ki, amelyet a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett fogyasztóiár-index 3%-os értékében határoz meg”. Az indoklás szerint ennek legfontosabb előnye, hogy kiszámítható környezetet biztosít a gazdasági szereplők számára, segíti az inflációs várakozások lehorgonyozását, ezáltal hozzájárul ahhoz, hogy az infláció tartósan alacsony, az árstabilitásnak megfelelő szinten maradjon. A most kitűzött középtávú cél felülvizsgálatára a közös európai árfolyamrendszerbe (ERM II) történő belépéskor, de legkésőbb 3 év múlva kerül sor. A 3 százalékos cél előreláthatólag megfelelő kiindulási alapot teremt a maastrichti inflációs kritérium teljesítéséhez.

Monetáris politikai eszköztár

Az MNB-nél elhelyezett kéthetes betétek állománya 2004. januárja óta jelentős mértékben emelkedett, ami azt jelzi, hogy a magyar bankrendszer likviditásfeleslege jelentősen nőtt. A kéthetes betétek havi átlagos állománya a 2004. januári 246 milliárd forintról 1150 milliárd forintra emelkedett 2005. szeptemberéig. A betétállomány növekedését elsősorban az okozta, hogy az államháztartási hiányfinanszírozáson belül megnőtt a devizafinanszírozás súlya. Mivel az állami devizaforrás-bevonás forintra történő átváltása a jegybanknál történik, a devizában történő hiányfinanszírozás növeli a devizatartalékok és a likviditásfelesleg nagyságát.

1. ábra: A jegybanki sterilizációs állomány alakulása
(havi átlag, 2004. január- 2005. szeptember)



A likviditásfelesleg növekedési ütemének mérséklése érdekében az MNB előzetes bejelentés után 2005 szeptemberében megkezdte a mérlegében található piac-képes állampapírok értékesítését. Annak érdekében, hogy a piaci folyamatokra a lehető legkisebb hatást gyakoroljanak a kötvényeladások, a jegybank árelfogadó módon, kis mennyiségekben és egy hosszabb időszakon keresztül értékesítette az államadósság-papírokat. A napi átlagos kötvényeladás volumene nem volt nagyobb 2 milliárd forintnál, azaz a tranzakciók lényegesen alulmúlták az ál-

lamkötvények másodpiaci forgalmát, ami a jegybanki kötvényeladások időszakában átlagosan napi 141 milliárd forint volt.

A kötvényeladások során az MNB értékesítette a 2003 novemberében megvásárolt, megközelítőleg 40 milliárd forintnyi 2008/C és 2014/C államkötvényeket. A jegybanki állampapír-műveletek hatására a likviditásfelesleg a kötvényeladásoknak megfelelő mértékben csökkent, és a jegybanki portfólió jelenleg már csak nem piac-képes államkötvényeket tartalmaz.

II. A pénzügyi közvetítő rendszer

A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása, szabályozáspolitikája

A Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi stabilitási főosztálya folyamatosan figyelemmel kíséri a magyarországi hitelintézeti rendszer stabilitási vonatkozású folyamatait. A háztartási (ezen belül külön a fogyasztási és lakáshitelezés), valamint a vállalati hitelezési részpiacok legfontosabb fejleménye **valamennyi részpiacon a devizaalapú hitelezés további térnyerése.**

A forint lakáshitelek növekedési dinamikája gyakorlatilag leállt (1%-os állománybővülés 2005 első féléve alatt), ugyanakkor a svájci frank hitelek összességében 87%-kal bővültek. A fogyasztási hitelek növekedésének motorját a szabad felhasználású jelzáloghitelek bővülése jelentette, melynek több mint 90%-a devizaalapú hitelhez köthető. Egyre több bank kínálatában jelenik meg a devizaalapon folyósított személyi hitel is.

A belföldi hitelintézetek vállalkozói üzletágának teljesítménye messze alulmaradt az egyéb szektorokkal szembeni hitelezési tevékenységhez képest. A belföldi devizahitel-bővülés mellett a keresletbővülés jelentősebb része külföldön csapódott le. **A vállalatok devizában történő eladósodottsága további, jelentős mértékű növekedést mutatott.** A félév során a belföldi hitelbővülés már kizárólag a devizahitelekhez volt köthető, a vizsgált időszakban a forintállomány enyhe csökkenése indult meg. A nagyvállalati piac telítettsége folytán a hitelintézetek egyre aktívabbak a kisméretű vállalkozások hitelezésében is.

Az MNB 2005. III. negyedévében előkészítette „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” című kiadványát. A jelentés maga 2005. október 10-én jelent meg, a pénzügyi közvetítő rendszerrel kapcsolatos aktuális tendenciákat és jövőbeli kilátásokat elemelve. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően készült kiadvány megállapította, hogy a hazai bankrendszer jövedelmezőségi helyzete kiemelkedő, tőkeellátottsága stabil, ám **a bankok hitelezési gya-**

korlatát növekvő kockázatvállalás jellemzi. A háztartási, valamint a kis- és középvállalati szektor növekvő, árfolyamkockázattal szemben fedezetlen devizahitelezése kedvezőtlen irányú árfolyammozgás esetén veszteségeket okozhat a bankrendszerben. Ezen szektorok sérülékenysége növekedett, részben a makrogazdasági pálya körüli bizonytalanság, részben a kockázatvállalás magasabb szintje miatt. Az esetleges veszteségek negatív hatásait növeli, hogy a lakosság nagy részének az általa felvállalt kockázatokról, azok mértékéről valószínűleg nincs alapos információja.

A jelentés foglalkozik a nem banki pénzügyi közvetítőrendszer egyes problémáival is. **A gépjármű-hitelezést a csaknem kizárólag külföldi devizában történő finanszírozás jellemzi.** A közelmúltbeli stabil árfolyam ellenére ebben a szegmensben növekednek a hitelezési veszteségek, ez a helyzet a makrogazdasági kockázatok realizálódása esetén súlyosbodhat. A banki háttérű pénzügyi vállalkozások által dominált piac növekvő kockázatai a bankrendszerre is hatással lehetnek. Megvizsgáltuk továbbá a **hazai magánnyugdíjpénztárak** működésének hatékonyságát, ami hosszú távon kiemelt pénzügyi stabilitási kérdés. Ezen intézmények átláthatóságának növelése mellett a megfelelő működési forma kialakítása jelenti a legnagyobb kihívást a szabályozás számára.

2005 harmadik negyedévében több, pénzügyi stabilitással kapcsolatos kutatás indult meg a Magyar Nemzeti Bankban. A hitelezési tevékenységgel kapcsolatban folynak a hazai vállalatok devizahitel-felvételének stabilitási következményeiről, a túlzott hitelezés kockázatairól, illetve a hitelkockázati stresszteszt továbbfejlesztéséről szóló kutatások. Emellett folyamatban van a hazai bankok céltartalékolási gyakorlatának, valamint az európai bankok hatékonyságának elemzése.

Az Európai Központi Bank pénzügyi stabilitással foglalkozó munkacsoportjaiban és bizottságaiban az MNB részvétele fo-

lyamatos és aktív. Önálló munkacsoport alakult a stressztesztekkel kapcsolatos információk megosztására, ebbe korábbi munkánk elismeréseképpen az MNB egy képviselője is meghívást kapott. Emellett tovább folytatódott a stabilitási célú adatgyűjtés, valamint hozzájárultunk az EKB „Banking Stability Report” című kiadványához a hazai bankrendszeri folyamatok bemutatásával.

2005 harmadik negyedében a pénzügyi jogharmonizáció terén tovább folytatódott a felkészülés az új európai tőkeszabályozásra. Az MNB munkatársainak aktív közreműködésével elkészült a tőkeegyezményben szereplő diszkrecionális döntést igénylő szabályokat tartalmazó lista, illetve a diszkréciók magyarországi alkalmazására vonatkozó első javaslatok. Ezek fontos inputként szolgálnak a negyedik negyedében lefolytatott átfogó hatástanulmányhoz (QIS5). Az MNB és a PSZÁF a bankok felkészülését ezenfelül közösen tartott piaci konzultációval is támogatta, amelynek keretében bemutatták az európai hatóságok által közösen elkészített validációs kézikönyv szakmai hátterét.

A tőkepiaci jogharmonizáció keretében az MNB véleményezte a tőkepiaci törvény legújabb módosítását, amelyben az egységes uniós vállalatfelvásárlásokra vonatkozó szabályok kerültek kialakításra. Megalakult a Pénzügyminisztériumban az értékpapírosítási jogszabály kialakításán dolgozó szakértői csoport. A szakértői csoport munkájának keretében kialakult a jogszabály elkészítésének várható menetrendje és munkák ütemezése. Az elemzés összefoglalása megjelenik az októberi stabilitási jelentésben. Befejeződött az új csődtörvény szövegtervezetének kialakítása, amelyet az MNB közigazgatási egyeztetés keretében véleményezett.

Jegybanki ellenőrzés

A Jegybanki ellenőrzési főosztály, mint önálló szervezeti egység 2005. szeptember 30-ai hatállyal megszűnt, tevékenységének statisztikai adatszolgáltatással kapcsolatos részét a Statisztikai főosztály, pénzforgalmi részét pedig a Pénzforgalmi, emissziószabályozási és -szervezési főosztály vette át.

III. Devizatartalékok

2005 harmadik negyedében a hivatalos devizatartalékok nagysága 389 millió euróval növekedett, így a júniusi 14 180 millió euróról 14 568 millió euróra emelkedett szeptember végére.

A növekedés hátterében a következő főbb tényezők állnak:

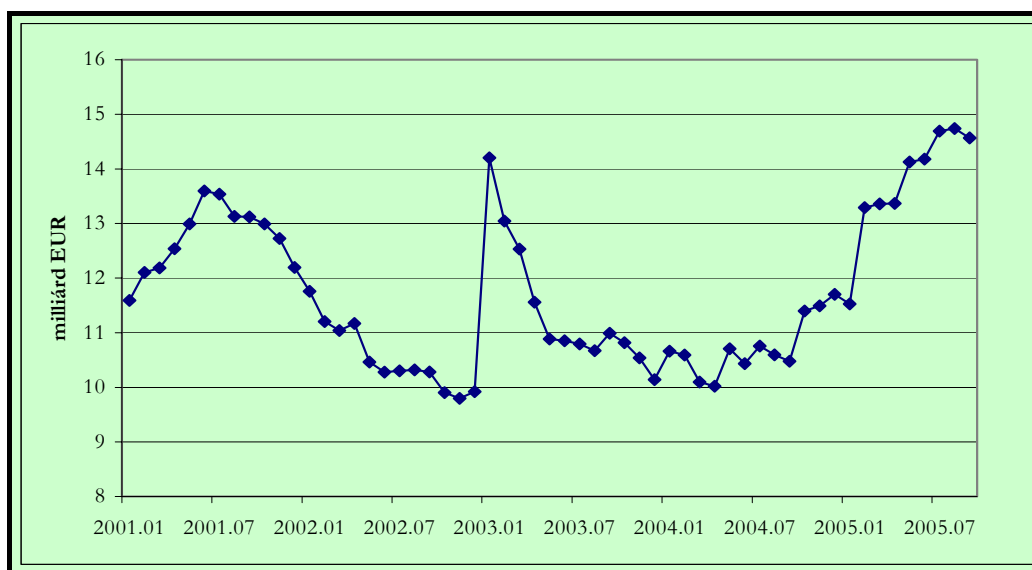
A devizadósság kezelésével kapcsolatos tételek – amelyek a törlesztéseket, a kamatterheket, valamint a kibocsátásokat és visszavásárlásokat tartalmazzák – hozzávetőleg 200 millió euróval növelték a tartalékok nagyságát. A legnagyobb tételek az ÁKK 75 milliárd japán jen (570 millió euro) kibocsátása, valamint az MNB 25, illetve 30 milliárd japán jen (összesen 370

millió euro) névértékű kötvényének lejáratára volt.

A tartalékokon elért hozam összesen 65 millió euro volt, az Európa Bizottság devizakonverziós műveletei összesen 60 millió euróval növelték a tartalékok nagyságát. A tárgyidőszakban az MNB nem értékesített eurót a bankközi devizapiacra.

Az euro árfolyamának ingadozása során a mérlegben szereplő nem euróban denominált tételek átértékelődési különbözete, valamint a swapügyletek piaci kiértékelése során elhelyezett fedezeti betétek nagysága együttesen 40 millió euróval növelte a tartalékok nagyságát. Az egyéb rövid lejáratú betételhelyezések összesen hozzávetőleg 20 millió euro tartaléknövekedést eredményeztek.

2. ábra: A hivatalos devizatartalékok alakulása 2001 elejétől



IV. Emissziós tevékenység

A készpénzben bonyolított műveleteket érintő jelentősebb változások

2005. július 1-jétől a jegybank a következő intézkedéseket hozta:

- **Készpénzkezelési- és váltási díjtételek módosítása**

Az MNB – az euroövezetben érvényes szabályozás, valamint a jegybanki díjpolitika alapelveinek figyelembevételével – felülvizsgálta a készpénzben végzett műveletek díjtételeit. A készpénzkezelési díjakat az MNB a bankjegyek esetében 25%-kal mérsékelte, míg az érméknél a számlára történő befizetést díjmentessé tette.

Tekintettel arra, hogy a váltás nem szorosan vett jegybanki alapszolgáltatás, az MNB a váltási díjak költség-alapú meghatározása mellett döntött. Ennek következtében 2005. július 1-jétől a váltási díjak emelkedtek, ugyanakkor a díjmentesen beváltható érmék (1, 2 és 5 forintosok) köre kibővült a 10 forintos érmecímlettel.

- **A befizetett készpénz minőségellenőrzése**

2005 júliusától az MNB elnökének rendelete szabályozza az újra forgalomba hozható forint fizetőeszközök minőségét, valamint a hamisgyanús hazai és külföldi fizetőeszközök kezelésével kapcsolatos eljárási rendet. Ezzel összefüggésben a jegybank a hitelintézetekre és a pénzfeldolgozási tevékenységet végző szervezetekre vonatkozóan új ellenőrzési módszert vezetett be. A jegybanki pénzfeldolgozói területen végzett ellenőrzés során az MNB szűrőpróbaszerűen kiválasztott minta alapján, nagyteljesítményű bankjegyfeldolgozó gépeken végzi a hitelintézetek és a pénzfeldolgozó szervezetek által feldolgozott bankjegyek minőségellenőrzését.

- **Új díjtétel bevezetése**

2005. július 1-jétől a hitelintézetek által befizetett vagy váltásra átadott kész-

pénzmennyiségben fellelt hamisítványok után az MNB hamisítványonként 20 000 forintos díjat számít fel. A díjjal a jegybank azt kívánja elérni, hogy a készpénzzel hivatásszerűen foglalkozók nagyobb figyelmet fordítsanak a forinthatamisítványok kiszűrésére annak érdekében, hogy tőlük ne kerülhessen ki hamis pénz a forgalomba. A díj bevezetése óta eltelt időszakban a hamisítványok – korábban is csekély – előfordulása tovább mérséklődött a befizetésekben.

Készpénzforgalom

2005 első kilenc hónapjában a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 2 840 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 1%-kal haladta meg az előző év hasonló időszakában bonyolított pénztári forgalom értékét. Ezen belül a befizetések értéke 6%-kal csökkent, a kifizetéseké pedig 8%-kal emelkedett.

Az első három negyedév folyamán, a váltásokat is figyelembe véve, az ügyfelek 245 millió darab, 1 333 milliárd forint értékű bankjegyet fizettek be az MNB pénztáraiba. A mennyiségi adatok 7%-kal, az érték adatok 6%-kal csökkentek az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva.

2005 III. negyedévében az MNB pénztáraiból a váltásokkal együtt 262 millió darab, 1 495 milliárd forint értékű bankjegy került forgalomba, ami a mennyiségét tekintve 1%-kal, értékét tekintve 8%-kal volt magasabb az elmúlt év forgalmánál.

I-III. negyedév folyamán a jegybanki készpénzforgalom 25,5%-a a Magyar Nemzeti Bank négy regionális központjának pénztárain keresztül bonyolódott le.

Forgalomban lévő készpénz

2005. szeptember 30-án a forgalomban lévő készpénz értéke 1 607,1 milliárd forintot tett ki, amely 13 százalékkal (181 milliárd forinttal) volt több, mint az előző év hasonló időszakában. A készpénzállomány 2005. évi, előző évinél lényegesen

nagyobb növekedési ütemét részben a magasabb jövedelemkiáramlás magyarázza, amelyben szerepet játszik a közalkalmazottak részére fizetendő 13. havi fizetés 2005. januári kifizetése is. Másrészt az ezévi alacsonyabb kamatok hatására a készpénztartás, illetve más likvid pénzügyi eszközben történő megtakarítás (látraszóló betétek) költsége csökkent.

2005. III. negyedév végén egy lakosra átlagosan 159 ezer forint összegű készpénz,

25 darab bankjegy és 246 darab érme jutott. Az elmúlt év hasonló időszakához képest az egy főre jutó készpénz értéke 12,8%-kal, a bankjegyek száma 1 darab-bal, míg az érméké 22 darabbal emelkedett.

A forgalomban lévő készpénzállomány értékén belül a bankjegyek aránya a korábbi évekhez hasonlóan 98%, az érméké 2% volt.

1. táblázat: Forgalomban lévő készpénz értéke

	2004.szept.30.	2005. szept.30.	Változás	
	milliárd forint			%
Bankjegyek	1 398,2	1 577,0	178,8	112,8%
Érmék	25,1	26,9	1,8	107,2%
Forgalmi készpénzállomány	1 423,3	1 603,9	180,6	112,7%
Emlékpénzek*	3,0	3,2	0,2	106,7%
Forgalomban lévő készpénz	1 426,3	1 607,1	180,8	112,7%
*Emlékbankjeggyel együtt				

Forgalomban lévő bankjegyek

2005. III. negyedév végén a forgalomban lévő bankjegyállomány értéke 1 577 milliárd forintot tett ki, 13%-kal többet, mint egy évvel ezelőtt. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma 257 millió darab volt, 7%-kal nőtt az előző év szeptember 30-hoz képest. A 20 000 forintos címlet részaránya a forgalomban lévő bankjegyek darabszámán belül tizenkét hónap alatt 10%-ról, 12%-ra nőtt, míg a 10 000 forintosoké 30%-ról 29%-ra csökkent. A többi címlet részaránya nem változott. A forgalomban lévő bankjegyek darabszá-

mán belül a legmagasabb részesedéssel továbbra is a 10 000 forintos rendelkezik.

A bankjegyek címlétszerkezetén belül a 20 000 forintos címlet súlya a címlet első forgalomba bocsátása, 2001. február óta folyamatosan nő, míg a 10 000 és 5 000 forintos címletek részaránya ezzel párhuzamosan csökken. A 20 000 forintosok részaránya a bankjegyek összértékén belül a kibocsátástól 2005. szeptemberig 39%-ra nőtt, míg a 10 000 forintos címleté 75%-ról 48%-ra, az 5 000 forintosé 16%-ról 7%-ra csökkent ugyanebben az időszakban.

2. táblázat: Forgalomban lévő bankjegyek 2005. szeptember 30-án

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	milliárd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	30,3	606,9	11,8	38,5
10 000 forint	75,4	754,0	29,3	47,8
5 000 forint	23,2	115,7	9,0	7,3
2 000 forint	17,5	35,1	6,8	2,2
1 000 forint	45,0	45,0	17,5	2,9
500 forint	23,9	12,0	9,3	0,8
200 forint	41,8	8,4	16,3	0,5
Összesen	257,1	1 577,0	100,0	100,0

Forgalomban lévő érmék

2005. III. negyedév végén 2480 millió darab érme volt forgalomban, 9%-kal, 211 millió darabbal több, mint az előző év hasonló időszakában. A növekmény több mint 70%-a a kis címletű (1 és 2 forintos) érmék kiáramlásából származott. A forgalomban lévő érmék értéke 27 milliárd forint volt 2005. szeptember végén, 7%-kal (1,8

milliárd forinttal) emelkedett előző év szeptemberéhez képest.

2005. III. negyedév végén a forgalomban lévő érmék címletek szerinti megoszlásában sem a darabszámot, sem az értéket tekintve nem volt számottevő változás az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva.

3. táblázat: Forgalomban lévő érmék 2005. szeptember 30-án

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	136,6	13 664,5	5,5	50,7
50 forint	84,6	4 230,7	3,4	15,7
20 forint	166,6	3 331,7	6,7	12,4
10 forint	200,1	2 001,0	8,1	7,4
5 forint	268,2	1 340,9	10,8	5,0
2 forint	743,7	1 487,3	30,0	5,5
1 forint	880,6	880,6	35,5	3,3
Összesen	2 480,4	26 936,7	100,0	100,0

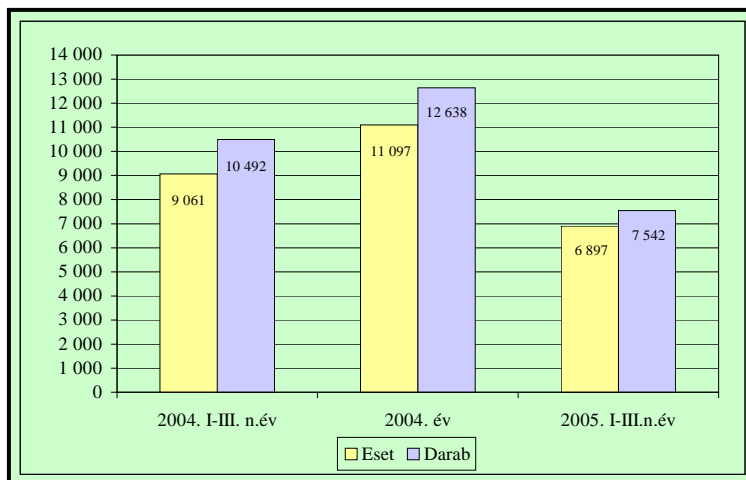
A készpénzhamisítás megelőzését, viszszaeszközítését szolgáló tevékenység

2005. I-III. negyedévében az Európai Unióhoz való csatlakozás jegyében létrehozott Nemzeti Készpénzszakértői Központ tevékenységének a középpontjában a bankjegy- és érmeszakértői feladatok, az euro hamisítás elleni védelmének biztosítása érdekében az EKB-val folytatott együttműködés elmélyítése, és a készpénzhamisítás elleni hatékony, koordinált nemzeti szintű fellépés továbbfejlesztése álltak.

A forgalomban lévő forintbankjegyek hamisítása 2005. I-III. negyedévében - folytatva

az első félévben kezdődött tendenciát - csökkent az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva. A Magyar Nemzeti Bank bankjegyszakértői az év első kilenc hónapjában 6 897 esetből származó, 7 542 darab forgalomból lefoglalt forintbankjegy hamisítványt regisztráltak, ami az esetszám tekintetében 24%-kal, a darabszám tekintetében 28%-kal kevesebb az elmúlt év hasonló időszakában fellelt hamisítványok számánál. A leggyakrabban hamisított címlet az 1000 forintos. Valamennyi lefoglalt hamisítványt irodai sokszorosító eszközzel (színes fénymásoló, printer) állították elő. A hamisítás mértéke a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyezteti.

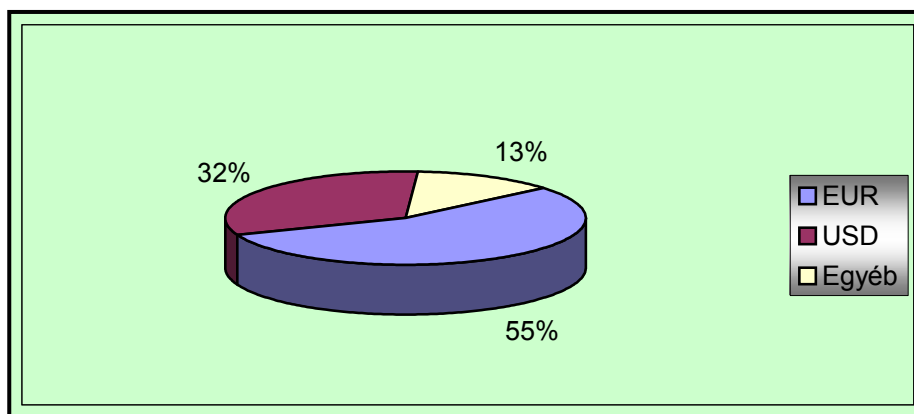
3. ábra: A forinthamisítások eset- és darabszáma



Az előző év hasonló időszakához viszonyítva a valutahamisítási esetek száma és a lefoglalt hamisítványok darabszáma nem változott jelentősen. Az euro hamisításának mértéke, bár kis mértékben emel-

kedett, összességében továbbra sem jelentős, 2005 első kilenc hónapjában mindössze 569 darab eurohamisítványt vizsgáltak szakértőink.

4. ábra: A hamis valuták megoszlása 2005. I-III. negyedév



Emlékérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank 2005. szeptember 15-én, „100 éves az első magyar postautó” elnevezéssel, 500 forint névértékű kupronikkel emlékermét bocsátott ki. Az MNB a Csonka János által tervezett postautónak emléket állító érmével magyar mérnökök, feltalálók technikai újdonságait bemutató új sorozatot indított el. A csúcsára állított négyzet formájú em-

lékérme előlapján a postautó kereke látható, benne a „2005” verési évszám és a „BP.” verdejel olvasható, a hátlapon pedig a postautó ábrázolása található. Az érmét Bitó Balázs iparművész tervezte.

Az emlékérme kupronikkelből (75% réz, 25% nikkel) készült, súlya 14 gramm, mérete 28,43 mm x 28,43 mm, széle sima. Az emlékerméből 15 000 darab verhető, ebből 10 000 darab különleges – ún. proof – technológiával.

V. Fizetési rendszerek

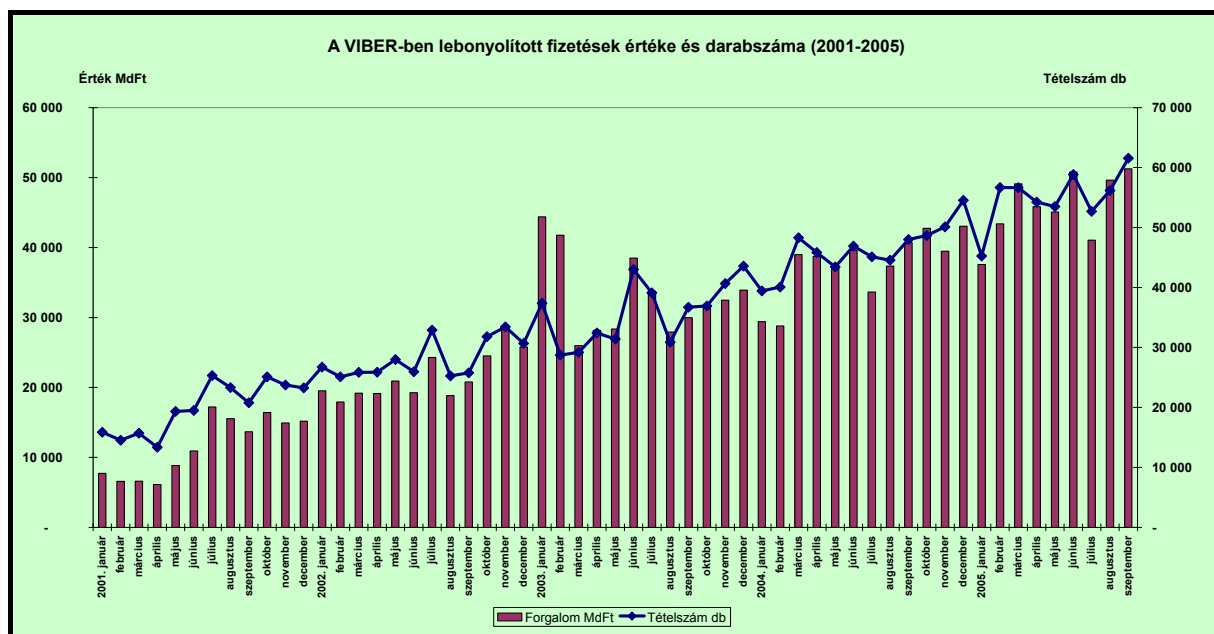
A VIBER-forgalom alakulása

2005 harmadik negyedévében a VIBER rendszerben teljesített fizetési megbízások száma 170,4 ezer db volt, összesen 141,9 billió (ezermilliárd) Ft értékben. Az előző negyedévhez képest a fizetési forgalomban elszámolt tranzakciók száma (166,6 ezer db-ról) 2,3%-kal nőtt, míg értéke (141,7 billió Ft-ról) gyakorlatilag változatlan maradt. Az előző év azonos időszakához mérve a növekedés látványosabb: a tételszámot (2004 III. negyedévében 137,7 ezer db) tekintve az emelkedés 23,3% volt, a forgalom értéke (111,7 billió Ft) szerint pedig 27,0%. A tárgynegyedévben a havi átlagos forgalmi érték 47,3 billió Ft volt (amely az előző

negyedév havi átlagához képest /47,2 billió Ft/ nem változott, az eddigi havi csúcsg forgalom 2005. június hónapban volt 50,7 billió Ft). A tárgynegyedévi havi átlagos tételszám 56,8 ezer db, mely meghaladja az előző negyedév havi átlagát (55,5 ezer db, némileg elmarad a havi maximális tételszámtól, mely 2005. júniusban 58,8 ezer db tétel volt). A tételszámok növekedése a bank-to-bank megbízásoknál, a DVP-tételeknél, valamint a bankok ügyfelei által kezdeményezett fizetéseknél volt a legjellemzőbb.

Az elmúlt négy és háromnegyed évre értékben és tételszámban mutatkozó fejlődést szemlélteti a következő ábra.

5. ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és darabszáma (2001-2005)



A negyedévre számított *átlagos napi tételszám* 2 582 db, ami az előző negyedévre számított értékhez képest (2 603 db) 0,8%-kal kevesebb. A forgalom *napi átlagos értéke* 2 150 milliárd forint volt, szemben az előző negyedév 2 586 milliárd Ft/nap adatával. Az érték csökkenése a jegybankkal kötött ügyleteknél keletkezett.

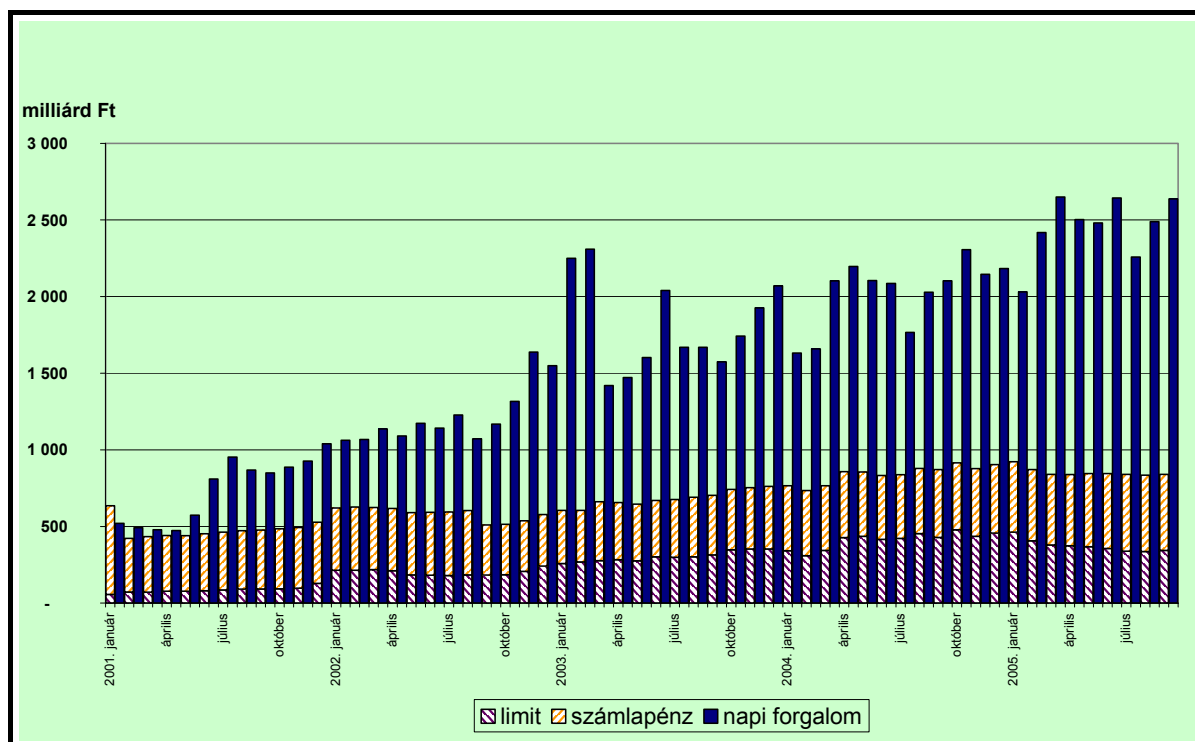
2005. harmadik negyedévében szeptember 30-án számolták el a *legtöbb megbízást* a VIBER-ben, 3 818 db tételt, a negyedév napi csúcsg forgalma szeptember 29-én volt 3 172 milliárd forinttal.

A vizsgált időszakban a bankok által képzett napközbeni *hitelkeret átlagos napi állománya* 339,4 milliárd forint volt, azaz a

számlapénz mellett a likviditás növelésének céljából zároltatott értékpapírok összege 2005. harmadik negyedévében 7,2%-kal csökkent az előző negyedévhez képest. 2004. év azonos időszakához képest még jelentősebb, 22,0%-os a csökkenés, miközben az átlagos napi pénzforgalom (2 461 milliárd Ft) csak 3,2%-kal csökkent az előző negyedévhez képest, a megelőző év hasonló időszakához képest viszont 15,6%-kal nőtt.

A bankrendszer átlagos napi likviditásának és pénzforgalmának havi alakulását mutatja a következő grafikon. Az átlagos napi forgalom a napi likviditás 2,94-szeresét teszi ki a negyedévet tekintve. (a forgalom és a likviditás aránya az egyes hónapok átlagát számolva 2,69-2,98-3,14). A likviditáson belül a napközbeni hitelkeret aránya az előző negyedévhez képest csökkent.

6. ábra: A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+limit) és a pénzforgalmának összevetése



Az igénybe vett napvégi hitel összege (220,3 milliárd Ft) 40,5%-kal csökkent az előző negyedévben (370,6 milliárd Ft) igénybevett hitelhez képest, az előző év azonos időszakát tekintve (443,5 milliárd Ft) a csökkenés 50,3%-os. A vizsgált negyedévben a bankok átlagos likviditási helyzete (a forgalomhoz képest) jelentősen nem változott, a VIBER-beli sorban állásának 10%-os csökkenése következett be.

Bankközi együttműködés

A Fizetési Rendszer Tanács (FRT) idei első ülésén úgy határozott, hogy a Fizetési

Rendszer Fórum (FRF) keretében létrejött GIRO/VIBER/KELER-bizottság irányításával induljon munkacsoport, amely kidolgozza a megújulás előtt álló Zsírórendszer néven is ismert mai Bankközi Klíringrendszert (BKR) felváltó új elszámolási rendszer funkcionális specifikációját.

A Tanács döntésében fontos szempont volt, hogy az új elszámolómű kialakításakor az igények felmérése az ügyfél-igények messzemenő figyelembevételével történjék meg.

A bizottság témaindító ülésére szeptember 26-án került sor, miután mind a GIRO Rt.,

mind pedig az MNB elvégezte a szükséges előkészületeket. A központi bank, a Monetáris Tanács (MT) jóváhagyásával összeállította azt a nemzetközi szten-derdeknek megfelelő követelményrend-szerét, amelyet a jegybank fizetési rend-szerekkel kapcsolatos törvényi felelős-ségből következően képvisel és érvé-nyesít a projekt folyamatában.

A jegybank BKR platform cseréjére vonat-kozó iránymutatásának főbb elemei az alábbiak:

1. A GIRO Rt. részvényeseinek kom-petenciája eldönteni, hogy a BKR elszámolóművét más szoftver-rendszerre cserélik. A megalapo-zott döntéshozatalhoz az alábbi szempontokat célszerű figyelembe venni:
 - Az új szoftver legyen képes a jelenlegi rendszer műkö-désének maradéktalan rep-rodukálására, vagyis a klí-ringtagi oldalon magát a platformváltást ne lehessen érzékelni.
 - A rendszer feleljen meg azoknak a már jelenleg is ismert követelményeknek, amelyek a SEPA fizetési módok bevezetésével, és a TARGET2-höz történő csat-lakozással kapcsolatosak.
 - A rendszer legyen alkalmas a már jelenleg is ismert ha-zai fejlesztési igények meg-valósítására.
2. Az elszámolási folyamatok, üze-netszabványok megváltoztatásá-hoz a rendszer résztvevői, illetve az MNB közötti előzetes egyez-tetésre van szükség, melynek so-rán ki kell kérni a közvetlen rend-szertagok véleményét. Elsősorban az FRF keretében kell az erre vo-natkozó egyeztetéseket elvégezni, illetve a szakmai iránymutatást megadni.
3. A döntés során tekintettel kell lenni a forintidőszakra eső későbbi fej-lesztési igényekre (a műveletek banki ügyfelek szintjén történő au-

tomatizált feldolgozhatóságára, a SWIFT szabványokkal történő kompatibilitás igényére) és az eu-roátállás várható feladatára.

4. A belföldi forint fizetési forgalom továbbfejlesztése igazodjon az EU egységes eurofizetési térség (SE-PA) programjához, (legfeljebb kis időbeni késéssel)¹ kerüljenek be-vezetésre azok a fizetési módok, amelyeket az euroforgalomra vo-natkozóan meghatároztak, és teljes összhangot kell elérni 2010-ig Magyarország zökkenőmentes eu-rozóna-csatlakozása érdekében.
5. A fizetési forgalom tömeges elszá-molását végző Bankközi Klíring-rendszer (BKR) mindenkor feleljen meg a rendszerkockázati szem-pontból jelentős fizetési rendsze-rekkel szemben támasztott tíz nemzetközi alapelvnek.²
6. Új eljárásokra történő átállás során – lehetőség szerint – fokozatos-ságra, szakaszosságra kell töre-kedni annak érdekében, hogy az eljárások, illetve az üzenetszab-ványok megváltoztatása ne okoz-zon fennakadást a fizetési forgalom lebonyolításában.

Megújuló pénzforgalmi ellenőrzés

Az MNB felülvizsgálta ellenőrzési politi-káját, és a kockázatok újraértékelésével kialakította a helyszíni ellenőrzési tevé-kenységnek, mint a jegybanki kockázatok csökkentésének egyik eszközének új középhávú koncepcióját. Az új koncepció kialakításánál a figyelembe vette az euró-pai központi bankokkal folytatott konzul-tációk tapasztalatait is.

¹ Az EGT országokkal lebonyolított euró-fizetési forgalom fejlesztése természetesen szorosan igazodjon az EPC által meghatározott határidőkhöz.

² Az MNB Monetáris Tanácsa a jegybank által követett fizetési rendszer politika irányújeként 2001. őszén elfogadta a Tízek csoportjának - a bázeli Nemzetközi Fizetések Bankja mellett működő - Fizetési és Elszámolási Rendszerek Bizottsága által elkészített nemzetközi ajánlását (Core Principles for Systemically Important Payment Systems).

A megváltozott igények az ellenőrzési tevékenység decentralizálását eredményezték.

A jövőben önálló szervezeti egység helyett *a szakmai területekbe integrálva történik az ellenőrzés.*

Így – többek között – a Pénzforgalmi, emissziószabályozási és -szervezési főosztály keretében az ellenőrzési tevékenység kiterjed majd az alábbi négy fő területre:

1. A pénzforgalmi adatszolgáltatás színvonala, az adatok valódisága, az előírt követelményeknek való megfelelés, különös tekintettel az EKB-nak továbbítandó ún. „Kék könyv” adatokra.
2. A fizetési és értékpapírelszámolási rendszerek ellenőrzése a fel-

vigyázási tevékenység keretében, annak eszközrendszerébe illesztve.

3. A jegybankon kívüli pénzfeldolgozási tevékenység ellenőrzése. A helyszíni ellenőrzéssel szemben hangsúlyosabbá válik a jegybankba befizetett készpénz minőségének az MNB pénzfeldolgozási területén történő ellenőrzése.
4. Az MNB pénzforgalmi előírásainak betartása.

Az elmúlt negyedévben – a szervezeti változásokra tekintettel - kidolgozásra került az új ellenőrzési politika, valamint a helyszíni ellenőrzési terv a 2005. október 1 – 2006. december 31. időszakra vonatkozóan.

VI. Az MNB statisztikai tevékenysége

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenysége – a statisztikai adatgyűjtés és adatfeldolgozás, a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése – 2005. III. negyedévében a szokásos rendben folyt, és a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó publikálás rendjében sem történt változás az előző negyedévhez képest.

A 2006. évi adatszolgáltatások előkészítési munkálatai során az MNB augusztus 8-án megtartotta szokásos évi konzultációját a bankok és szakosított hitelintézetek részére, ahol tájékoztatást adott az MNB adatgyűjtési rendeletében bekövetkező módosításokról. A módosításokat a törvényi kötelezettségek – nagyrészt az európai uniós követelmények – változásai okozzák. Emellett össze-

állította az OSAP keretében elrendelendő 2006. évi adatgyűjtéseket is.

Az MNB elvégezte az Európai Központi Bank által tervezett, az egyéb pénzügyi intézmények mérlegeihez szükséges adatgyűjtések költség-haszon felmérését a befektetési alapkezelők körében.

2003 után most második alkalommal az MNB Statisztikai főosztálya kérdőíves felhasználói elégedettség vizsgálatot végzett szeptember folyamán az MNB honlapján közzétett statisztikai tárgyú publikációival kapcsolatban. A felhasználók ilyen formában, részletesebben megismert véleményét és igényeit a jegybank a jövőbeni statisztikai fejlesztéseknél hasznosítani fogja.